

Handläggare
Anna Palén
Telefon: 08 508 15 029**Till**
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2023-09-27

Remiss - Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Svar på remiss från kommunstyrelsen i Stockholms kommun
dnr KS 2023/834.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun mottagit en remiss att svara på. Remissen gäller promemorian *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* och rör frågor som handlar om socialnämnders arbete med barn, och om utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.

Förvaltningen ställer sig till stor del positiv till förslagen och föreslår till nämnden att detta tjänsteutlåtande överlämnas som remissvar.

Bakgrund

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun mottagit en remiss att besvara. Remissen gäller promemorian *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* och rör frågor som handlar om socialnämnders arbete med barn, och om utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 3 oktober 2023.

Övriga remissinsatser är stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd samt Järva stadsdelsnämnd.

Ärendet

Utredningen som den 4 februari 2022 initierats av dåvarande socialminister Lena Hallengren har rört sex huvudfrågor och innefattade att utreda:

1. om anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag,
2. om det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som enligt 14 kap. 1 § SoL omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn,
3. om socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning, dvs. en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska utvidgas,
4. om gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter (barnakter) bör ändras och om den 70-åriga sekretesstiden för handlingar i barnakter ska förlängas,
5. om möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga, samt
6. behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos.

I uppdraget ingick det att föreslå nödvändiga författningsändringar och att analysera och redovisa kostnadsmässiga och andra konsekvenser av förslaget.

Fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga vid oro för barn

Regleringen 14 kap. 1 § första stycket SoL anger inledningsvis att myndigheter *vars verksamhet berör barn och unga* omfattas av anmälningsskyldigheten. Vilka myndigheter som avses framgår inte närmare av bestämmelsen. Nuvarande ordning innebär att det kan finnas verksamheter som inte vet om att de omfattas av anmälningsskyldigheten men också att verksamheter kan göra bedömningen att de omfattas av anmälningsskyldigheten trots att lagstiftaren inte avsett att så ska vara fallet.

Utredningen konstaterar att det behöver förtydligas vilka som omfattas av anmälningsskyldigheten och lämnar förslag om att det i lag uttryckligen ska framgå att följande myndigheter och anställda hos sådana myndigheter samt yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

- verksamheter som omfattas av skollagen och som berör barn,
- myndigheter inom hälso- och sjukvården och annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet,
- tandvården,
- den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- medlare som fått uppdrag enligt föräldrabalken,
- Migrationsverket,
- Åklagarmyndigheten, och
- Ekobrottsmyndigheten.

För att skapa förutsebarhet vad gäller frågan om vem som är anmälningsskyldig föreslås det att de myndigheter och aktörer som är anmälningsskyldiga uttryckligen ska anges i 14 kap. 1 § SoL.

För att stärka skyddet för barn bör ytterligare myndigheter omfattas av anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att barn far illa. Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelserna, Kustbevakningen, Tullverket, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket är myndigheter som i sin verksamhet kan få kännedom om eller misstanke att barn far illa. Utifrån detta, och att myndigheter måste anses ha ett särskilt ansvar för att uppmärksamma barn som far illa och medverka till att socialnämnder får kännedom om detta, föreslås det att dessa myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen ska framgå av bestämmelsen.

Med beaktande av det uppdrag och den roll i samhället som ordningsvakter har, lämnas också förslag om att även ordningsvakter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och att ordningsvakter vid sådan anmälan ska anmäla direkt till en socialnämnd.

Det finns ingen särskild reglering om hur en anmälan till en socialnämnd ska göras. Ur integritetssynpunkt är det för den vars uppgifter framkommer i en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL av stor vikt att uppgifterna inte sprids. Det är därför viktigt att det finns en sekretessreglering som skyddar mot detta. Därför föreslås att det ska

införas en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen som anger att i verksamheter som omfattas av anmälningsskyldighet vid kännedom om eller misstanke att barn far illa ska sekretess gälla för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i en anmälan, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

De myndigheter som uttryckligen kommer att vara anmälningsskyldiga enligt 14 kap. 1 § SoL liksom de myndigheter som enligt förslaget ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt samma bestämmelse kommer att få ett tydligt ansvar för att bidra till att barn som far illa eller misstänks fara illa kommer till en socialnämnds kännedom.

Den som ska få återkoppling efter en anmälan om oro för barn ska få det skriftligen och inom viss tid

I dag finns det en möjlighet för socialnämnder att höra av sig till den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL och informera (återkoppla) om anmälan har föranlett att en utredning inletts eller inte inletts alternativt informera om att en utredning redan pågår (14 kap. 1 b § SoL). Om den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL begär det ska återkoppling ske, om det inte med hänsyn till omständigheterna är olämpligt.

Även om det redan i dag finns en skyldighet att på begäran återkoppla till anmälaren har kartläggningen visat att flera olika orsaker sammantaget bidrar till att så inte alltid sker. Eftersom information till anmälaren fyller en viktig funktion för anmälningsskyldighetens fullgörande föreslås det att det införs en reglering som innebär att om information varom nu är fråga ska lämnas så ska det göras skriftligen och som huvudregel inom 14 dagar från det att anmälan inkom till socialnämnden. Detta kan dels underlätta återkopplingen, dels bidra till att återkopplingen faktiskt blir av.

Socialnämnderna ska få utökade möjligheter att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

Socialnämnderna har ett långtgående ansvar och flertalet skyldigheter när det gäller barn, inte minst att skydda och ge stöd till de barn som far illa, misstänks fara illa eller riskerar att fara illa. När socialnämnder genomför en utredning av om den behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd är det därför av betydelse att socialnämnderna kan samla in ett fullgott underlag för det beslut som sedan ska fattas. Detta för att barnet i fråga ska kunna erbjudas rätt stöd och skydd. Inom ramen för en utredning av ett barns behov

av skydd eller stöd behöver socialnämnderna inhämta nödvändig information för att kunna bedöma sakförhållandena. Socialnämndernas utredningar ska begränsas till de omständigheter som har betydelse för den bedömning som ska göras och med utredningen som underlag ska socialnämnderna fatta ett sakligt och korrekt beslut.

Även om en utredning bör anpassas till varje situation och även om mer information än nödvändigt inte bör inhämtas under en utredning finns det enligt utredarna behov av att viss grundläggande information inhämtas i samtliga utredningar varom nu är fråga. Uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren är exempel på sådan information. Detta då de uppgifter som finns i dessa register är sådana att de kan bidra till att bekräfta, stärka alternativt dämpa en reell eller påtaglig oro för ett barn. Information som finns i misstanke- och belastningsregistren kan därmed, oavsett dess innehåll, få betydelse i samtliga ärenden.

Förslag lämnas om att socialnämnder vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd som huvudregel ska inhämta utdrag ur misstanke- och belastningsregistren avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med. Registerutdragen ska dock inte behöva inhämtas om det bedöms vara obehövligt. Vidare ges förslag om att socialnämnderna, i enlighet med vad som redan i dag gäller för andra ärenden där socialnämnder kan inhämta utdrag ur misstanke- och belastningsregistren, ska ha en möjlighet att inhämta dessa registerutdrag även avseende andra personer.

Socialnämnderna ges i och med detta förslag ökade förutsättningar att kunna göra relevanta riskanalyser vid sina utredningar av ett barns behov av skydd eller stöd. Förslaget kommer att medföra visst merarbete för socialnämnderna. Med bättre riskanalyser och möjlighet till tidiga insatser kan det dock antas att förslaget på sikt leder till minskad arbetsbelastning och minskade kostnader för kommunerna

Förbättrad sökbarhet av handlingar som rör barn och längre gallringsfrister

Anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning hos en socialnämnd är i dag inte digitalt sökbara. Det är angeläget att dessa handlingar blir digitalt sökbara så att socialnämnder kan ta del av handlingarna på ett säkert och effektivt sätt. Därför förordnas det att en anmälan om oro för barn alltid bör bli en del av barnets personakt (barnakt). Detta innebär att en barnakt alltid bör skapas när en anmälan om oro inkommer till en socialnämnd, förutsatt att en sådan akt inte redan finns för barnet. Genom att samtliga anmälningar om oro för barnet, även de som inte leder till en

utredning, blir en del av barnakten blir handlingarna också digitalt sökbara.

Det föreslås även att det införs en längre gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter innebärande att handlingarna inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Förslaget innebär att vissa handlingar kommer att sparas längre tid än i dag. Det kommer leda till att socialnämnder får möjlighet att ta del av tidigare dokumentation rörande barnet om det för samma barn inkommer en ny anmälan om oro. Vidare möjliggör denna längre gallringsfrist att enskilda i vuxen ålder har möjlighet att ta del av handlingar som avser dokumentation om dem själva och som har gjorts under deras barndom.

Vad gäller kostnaderna för förvaring av fler handlingar hos en arkivmyndighet är det av betydelse att flera kommuner i dag anslutit sig eller inom kort kommer att ansluta sig till ett s.k. e-arkiv. På sikt kommer detta förslag därmed inte innebära några ökade arkiveringskostnader.

Utökade möjligheter till informationsdelning mellan Socialtjänster

I olika situationer kan det finnas behov av att lämna ut information från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun. Detta för att på bästa sätt kunna motverka att barn far illa. Det finns regler som i vissa fall möjliggör sådant informationsutlämnande utan hinder av sekretess. Utredarna bedömer att de bestämmelser som finns, inte fullt ut tillgodoser de behov av informationsdelning som identifierats.

Mot detta föreslås i utredningen att en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn om det finns risk för att barnet begår eller utsätts för brottslig verksamhet. För att uppgifter ska få lämnas ut ska det krävas att informationsdelningen kan antas bidra till att barnet inte far illa och utlämnande av uppgifterna får bara ske om det bedöms vara till barnets bästa. Det föreslås också en reglering som innebär att myndigheterna därefter, utan hinder av sekretess, får ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa.

Förslaget syftar ytterst till att socialtjänster ska få fler verktyg för att kunna förebygga att barn begår eller utsätts för brottslig verksamhet och kan bidra till att socialtjänsternas möjligheter att vidta lämpliga insatser för barn som har behov av stöd eller skydd förbättras.

Personuppgiftsbehandling och intrång i den personliga integriteten

Förslag innebär att personuppgifter, inklusive sådana som är

känsliga och sådana som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelser som innefattar brott, kommer att behandlas av olika myndigheter och aktörer. Flera av de nu aktuella personuppgifterna behandlas dock redan av socialnämnderna inom ramen för deras arbete med barn.

Bedömningen är att förslagen, utifrån en proportionalitets- och nödvändighetsanalys, är förenliga med dataskyddsförordningens krav. Behovet av förslagen och fördelarna med förslagen i förening med intresset av att stärka skyddet för barn väger tyngre än intresset av berörda enskildas personliga integritet samt de konsekvenser som förslagen i övrigt innebär.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ och familjestöd. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen 2023-09-20 och pensionärsrådet 2023-09-21.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Rörande utökande av anmälningsskyldigheten ser förvaltningen positivt på detta. Förvaltningen vill samtidigt belysa vikten av att dessa aktörer som då kommer att omfattas av anmälningsskyldigheten får relevant och riktig information om socialtjänstens arbete så att avsedda effekter med förslaget säkerställs och samverkan leder till att fler barn uppmärksammas tidigt.

Förslaget att det ska göras obligatoriskt för socialnämnden att återkoppla till anmälare som avses ovan ställer sig också förvaltningen positiv till. Förvaltningen är av uppfattningen att det skulle innebära en förhållandevis låg ökning av arbetsbelastning och bedömningen är att det skulle kunna främja fortsatt samverkan aktörer emellan. Förvaltningen ställer sig även positiv till utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistret inom ramen för en barnavårdsutredning. När denna möjlighet bedöms gynnsam att använda kommer att kunna bidra till en mer välgrundad bedömning i barnavårdsutredningar.

Vidare vill förvaltningen lyfta att förslaget rörande utökade möjligheter till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner i syfte att skapa bättre förutsättningar för det brottsförebyggande arbetet inte i sig undanröjer ett hinder som finns i nuläget. Socialnämnder i olika kommuner har inom ramen för nuvarande lagstiftning möjlighet att göra orosanmälningar respektive inhämta information inom ramen för pågående barnavårdsutredningar. Förvaltningen anser att föreslagen lagändring riskerar andra samtidigt gällande rättssäkerhetsprinciper ifall denna typ av informationsutbyte kan ske även utanför den grad

av oro som en orosanmälan föranleds av, alternativt om utredning inte pågår. Samtidigt kan en positiv följdverkan bli att benägenheten till informationsutbyte inom ramen för orosanmälan och pågående utredning kan öka om lagändringen träder i kraft.

Jämställdhetsanalys

Ärendet innehåller ingen jämställdhetsanalys då förslaget inte grundar sig på uppgifter om kön.

Förvaltning föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Karin Bülow
Stadsdelsdirektör

Hanna Jakhammer
Avdelningschef

Bilagor

1. Följebrev Promemorian - Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för
2. Remissmissiv - Promemorian - Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn
3. Remiss - Promemorian - Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Förvaltningschef	2023-09-07
Hanna Jakhammer, Avdelningschef	2023-09-07